

ERZURUM İLİNDE LEPRALI HASTALARIN DURUMU

Dr. Ayten URAL(x)

ÖZET

Erzurum ilinde bulunan 200 lepra vak'asında klinikal ve histopatolojik bir çalışma yapılmıştır. Çalışmamızda vak'aların klinik şekilleri, yaşları, cinsleri, hastalığın ilk belirtisi görüldüğü andaki yaşları ve hastaların ilçelere dağılımı üzerinde durulmuştur. Bu çalışmaya göre :

- a- Vak'alarımızın % 57 sini lepromatöz lepralılar teşkil etmektedir.*
- b- Vak'alarımızın çoğunluğu 30-39 yaş gurubu arasındadır.*
- c- Vak'alarımızın % 67 si erkek % 33 ü kadındır.*
- d- Hastalık süresi vak'alarımızın % 42,5 unda 10 yıldan fazladır.*
- e- En çok hastalık 20-29 yaşlar arasında alınmaktadır.*
- f- Lepralıların en çok bulunduğu ilçeler anademik illerle komşu olan ilçelerdir.*

GİRİŞ :

Bilindiği gibi ilimiz lepra'nın anademik bulunduğu bölgeler içerisinde dir. Bu yüzden ilimizde lepralıların sayısı, klinik şekilleri, lepra'nın başlangıç

yaşı ve ilçelere göre dağılımını üzerinde bir çalışma yapmayı toplumsal sağlığı yönünden faydalı bulduk.

MATERYEL VE METOD :

Materyelimizi 1/1/1966 tarihinden 1/1/1972 tarihine kadar polikliniğimize gelen Erzurum iline bağlı-lepralı hastalarla, Lepra Savaş Başkanlığında daha

önce kayıda alınmış Erzurumlu hastalar teşkil etmektedir.

Toplam vak'a sayımız 200 olup vak'alarımızın 134 ü (% 67) erkek ve

(x) Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Kliniği Yöneticisi

66 sı (% 33) kadındır. Yaşları 4-72 arasında değişiyordu.

Lepralı hastalarda yapılan klinik ve laboratuvar tetkikleri aşağıda gösterilmiştir.

1- Klinik tetkikler :

a- Vak'aların klinik şekilleri teşbit edilirken 1963 Rio de Jenerio Lepra Kongresindeki sınıflandırma göz önüne alınmıştır(1).

b- Vak'alarımızın hastalık süreleri kendi ifadelerine göre tesbit edildi.

c- Vak'alarımızın hastalık sürelerinden başlangıç yaşları tesbit edildi.

2- Laboratuvar tetkikleri :

a- Vak'alarımızda lezyonlardan deri biopsileri alındı. Bu biopsi parçalarından seçilen piring tanesi kadar materyel serum fizyolojikte yıkandıktan sonra bir lam üzerine konuldu. Materyel lamda iyice ezilerek yayıldı. Kurutularak alevde tesbit edildikten sonra Ziehl-Neelsen metodu ile boyandı Preparatlarda Hansen basili arandı. Geri kalan biopsi parçası % 10 luk formalinde 4 gün bekletilerek tesbit edildikten sonra normal takipten geçirildi. Hematoxylen eosin ve Ziehl- Neelsen ile boyandı. Normal histopatolojik tetkikler yapıldı.

BULGULAR :

1- Vak'alarımızın klinik şekilleri :

Lepralıların klinik şekilleri klinik görünümüne-duygu muayenelerine ve histopatolojik tetkiklere göre 114 lepromatöz lepra, 46 tüberküloid lepra ve 40 borderline lepra olarak bulundu. Lepralı vakalarımızın yaş guruplarına, cinsiyetlerine ve hasalıklarının klinik şekillerine göre dağılımı tablo: 1 de gösterilmiştir. Buna göre vak'aların 134 ü (% 67) erkek ve 66 sı (% 33) kadındır. Vak'aların çoğunluğu 30-39 yaş gurubu arasındadır.

Vak'aların klinik şekillerine göre hastalık süreleri tablo:2 de gösterilmiştir Vak'aların hastalık sürelerinden lepranın başlangıç yaşı bulunmuştur. En erken başlangıç yaşı 3 tür. En çok hastalık 20-29 yaşlar arasında alınmaktadır.

Diğer başlangıç yaşları tablo: 3 te gösterilmiştir.

Hematoxylen - eosinle boyanan ve aside rezistan olan basil boyası (Ziehl-Neelson) ile boyanan preparatlarda 102 lepromatöz lepra da çok sayıda, 22 borderline leprada az sayıda ve 20 tüberküloid leprada pek az sayıda olmak üzere 200 lepralıdan 144 ünde (% 72) basil bulundu. Lepromatöz lepralılarda burun mukozasından yapılan preparatların 92 sinde (% 80) basil bulundu.

Lepralı vak'aların ilçelere, cinsiyetlerine ve hastalıklarının klinik şekillerine göre dağılımı tablo: 4 te gösterilmiştir. Buna göre en çok lepralının bulunduğu 32 vak'a ile Hınıs ilçesidir. Erzurum merkezde ise 28 vak'a bulunmaktadır.

TABLO:1. LEPRALILARIN YAŞ GRUPLARINA, CİNSİYETLERİNİ VE HASTALIKLARININ KLİNİK ŞEKİLLERİNE GÖRE DAĞILIMI

YAŞ GRUPLARI (YIL)	HASTALIĞIN KLİNİK ŞEKİLİ VE CİNSİYETİ										TOPLAM		
	LEPROMATOZ		TÜBERKÜLOİD		BORDERLINE		ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN			
	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN							
0-9	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1
10-19	5	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	8	4
20-29	17	4	7	1	3	4	—	—	—	—	—	27	9
30-39	23	14	10	5	11	3	—	—	—	—	—	44	22
40-49	20	6	4	6	3	4	—	—	—	—	—	27	16
50-59	13	—	2	2	1	3	—	—	—	—	—	16	5
60-69	6	2	3	1	2	4	—	—	—	—	—	11	7
70	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
TOPLAM (X)	84 (73.8)	30 (26.2)	29 (6.3)	17 (3.7)	21 (52.5)	19 (47.5)	—	—	—	—	—	134 (67)	66 (33)
GENEL (XX) TOPLAM	114 (57)	46 (23)	46 (23)	40 (20)	40 (20)	40 (20)	—	—	—	—	—	200	—

(X) PARENTEZ İÇİNDEKİ SAYILAR HASTALIĞIN KLİNİK ŞEKİLLERİNİN ERKEKLER VE KADINLAR ARASINDAKİ % DAĞILIMINI GÖSTERİR

(XX) PARENTEZ İÇİNDEKİ SAYILAR VAKALARIN KLİNİK ŞEKİLLERİNE GÖRE % DAĞILIMINI GÖSTERMEKTEDİR

TABLO : 2 LEPRA VAK'ALARININ KLİNİK ŞEKİLLERE GÖRE
HASTALIK SÜRELERİ

KLİNİK ŞEKLİ	HASTALIK SÜRESİ				TOPLAM
	1-4 YIL	5-9 YIL	10-19 YIL	20-29 YIL	
LEPROMATÖZ	10	35	56	13	114
TÜBERKULOID	7	21	12	6	46
BORDERLINE	11	10	17	2	40
TOPLAM	28	66	85	21	200

TABLO : 3 LEPRA VAK'ALARININ KLİNİK ŞEKİLLERİNE GÖRE
BAŞLANGIÇ YAŞ GRUPLARI

BAŞLANGIÇ YAŞ GRUPLARI	HASTALIĞIN KLİNİK ŞEKLİ			TOPLAM
	LEPROMATÖZ	TÜBERKULOID	BORDERLINE	
0-5	--	--	1	1
5-9	4	3	1	8
10-19	27	11	5	43
20-29	46	15	15	76
30-39	22	12	11	45
40-49	9	3	4	16
50-60	6	2	3	11
TOPLAM	114	46	40	200

TABLO 4. LEPRALILARIN CINSİYETLERİNE, HASTALIKLARININ KLİNİK ŞEKİLLERİNE VE İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI

MERKEZ İL VE İLÇELERİN ADI	HASTALIĞIN KLİNİK ŞEKLİ VE CINSİYETİ										TOPLAM	
	LEPROMATOZ		TUPERKULOID		BORDERLINE		ERKEK		KADIN		ERKEK	KADIN
	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN				
ERZURUM - MERKEZ	12	3	4	2	4	3	4	3	20	8		
- AŞKALE	2	1	1	-	-	1	-	1	3	2		
- ÇAT	7	5	1	3	1	1	1	1	9	9		
- HASANKALE (PASINLER)	4	1	2	-	2	2	2	2	8	3		
- HORASAN	11	6	3	4	1	2	1	2	15	12		
- KARAYAZI (BAYRAKTAR)	10	3	3	3	3	1	3	1	16	7		
- HINIS	15	4	4	2	4	3	4	3	23	9		
- NARMAN	7	5	3	-	1	1	1	1	11	6		
- OLTU	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1		
- ÖLUF	2	-	1	-	-	-	-	-	3	-		
- ŞENKAYA	5	-	4	2	2	2	2	2	11	4		
- TEKMAN	8	2	3	1	3	2	3	2	14	5		
TOPLAM	84	30	29	17	21	19	21	19	134	66		
GENEL TOPLAM	114		46		40		40		200			

TARTIŞMA :

Araştırmamızda lepra vak'alarının klinik formları klinik görünüm ve histopatolojik tetkiklere(2) göre % 57 si lepromatöz, %-23 ü-tüberküloid ve % 20 si borderline lepralı olarak bulundu. Dr. Utku, Türkiyede lepra savaş kampanyasının 1963 yılı ilk aylık faaliyet raporunda(3) andemik bölgedeki 482 lepralının % 60,6 sının lepramatöz, % 16 sının tüberküloid ve % 19,4 ünün borderline tipte olduğunu belirtir. Bizim bulgularımız buna kısmen uymaktadır.

Vak'alarımız arasında erkek hastaların oranı % 67 , daha yüksekti. Literatürde(4) umumi kanaat, hastalığın kadınlardan daha çok erkeklerde görüldüğüdür. Cochrene(5) in 5000 vak'ada yaptığı incelemede kadın ve erkek arasındaki nisbet erişkinlerde 32/51 çocuklarda 66/77 dir. Chaussinand(6) Saygonda 1327 vak'ada yaptığı araştırmada kadının-erkeğe nisbetini 1/3 olarak bulmuştur. Erkeklerde hastalığa yakalanma oranının fazlalığı yaşama şartlarıyla ilgili görülmektedir. Bu bölgelerde erkeklerin dış çevre ile temasları kadınlardan fazladır.

Vak'alarımızın 85 inin((42,5) hastalık süresi 10 yıldan fazla idi. Hastalığın bu kadar uzun sürmesi, hastalığın erken teşhisini yapacak yeterli bir sağlık teşkilâtının olmaması ve bunun yanı sıra sosyo-kültürel ve ekonomik nedenlere bağlı olarak hastaların hekime geç gitmesi ve tedaviye muntazam devam edemeyişleriyle açıklanabilir.

Lepranın kuluçka devrinin uzunluğu dolayısıyla 4 yaşından küçük çocuklarda nadiren raslanmaktadır(7). Biz üç yaşında bir vak'amız hariç 4 yaşından küçük çocuklarda başlamadık. Bir kısım yazarlar (5,8) bülüg çağında olanların lepraya karşı hassas olduğunu bildirirler. Bizim vak'alarımızdada lepranın en fazla görüldüğü başlangıç yaşı 76 vak'a ile (% 38) 20-29 yaş guruplarıdır 10-19 yaş gurupları arasında başlangıç yaşı % 22,5 nisbetindedir. Akçaboy(9) un çalışmalarında Türkiyede lepranın başlangıç yaşı 0-14 yaş gurubunda % 9,39 olarak bulunmuştur. Biz başlangıç yaşını 0-19 yaş gurubu arasında % 26 bulduk. Bu kadar farklı netice elde-edişimiz yazarında belirttiği gibi Erzurum'un andemik bölgede bulunmasıdır.

SONUÇ

İlimizde mevcut 200-lepra vak'ası üzerinde yaptığımız klinik ve histopatolojik araştırmalardan aşağıdaki sonuçlara varmış bulunuyoruz :

1- Lepralıların ilçelere göre dağılımı harita 1 de gösterildiği gibidir.

2- Lepra vak'alarının % 57 sini lepromatöz lepralılar, % 23 ünü tüberküloid lepralılar ve % 20 sini de boderline lepralılar teşkil etmektedir.

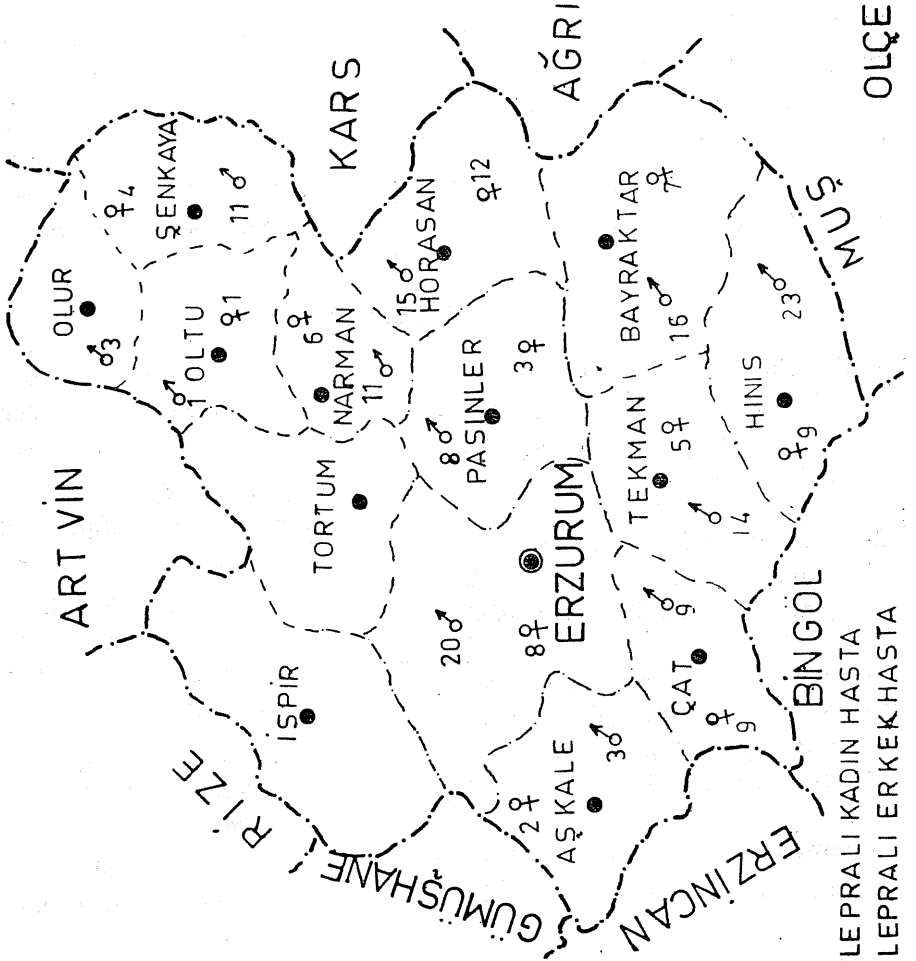
3- Araştırmalarımızda kadının erkeğe oranı 66/134 yaklaşık olarak 1/2 bulunmuştur.

4- Vak'alarımızın yaşları 4 ile 72 arasında değişmektedir.

5- Hastalık süreleri genel olarak fazla bulunmuştur.

6- Araştırmamızda lepranın başlangıç yaşı 0-19 yaş gurubunda % 26, 20-29 yaş gurubunda % 38 olarak bulunmuştur.

HARİTA :1- ERZURUM MERKEZ VE İLCELERİNDEKİ
LEPRALILARIN DURUMU

♀ LEPRALI KADIN HASTA
♂ LEPRALI ERKEK HASTA

ÖLÇEK :1/300 000

SUMMARY

THE POSITIONS OF THE PATIENTS WITH LEPROSY IN ERZURUM PROVINCE

A histopathological and clinical study has been made 200 cases of leprosy in Erzurum province.

At our study we have given attention to the clinic forms of the cases ages, sexes, duration of the disease, ages in first sign of the disease and distribution of the patient to countries. According to this study :

a- 57 % of our cases were consist of patients with lepromatous leprosy.

b- Most of the patients were in the age group of 30-39

c- At 42,5 % of the patients the duration of the disease has been more than 10 years.

d- 67 % of the patients were male and 33 % female.

e- The disease was mostly taken at ages between 20-29.

f- The countries with most patients with leprosy are those which are neighbour with endemic provinces.

LİTERATÜR

- 1- Hasselman, C.M.: Histopathology of Early lesion in Leprosy, At the International Rio de Janerio Congress. 1963.
- 2- Lever, W.E.: Histopathology of the Skin, ed. 4., Philadelphia' Lippincott Comp. 1967, :P. 303-308.
- 3- Utku, E.: Türkiyede Lepra Savaş Kampanyası, 1963 yılı ilk altı aylık Çalışma Sonuçları, Türk Hij. Tec Bio. Dergisi, 23: 384, 1963.
- 4- Lowe, J.: The Sex Incidence in Leprosy, Int. J. Lep. 2: 57-62, 1954.
- 5- Cochrane, R.G.: Leprosy in Theory and Practice, Bristol, John. Wright and Sons Ltd., 1964. P. 85-88.
- 6- Chaussinand, R.: La Lepre, Expansion Scientifique Française, P. 37-38, 1955.
- 7- Varma, A.K., Prased, B.G.: Some Observation on the age at onset of Leprosy Lep. Rev. vol. 38, no. 4. 1967.
- 8- Ali, P.M.; The age at onset of Leprosy. Lep. Rev vol. 35, no. 4. 1964.
- 9- Akçaboy, A.: Türkiyede Lepranın Başlangıç Yaşı, Lepra mecmuası cild 2. sayı 3. 1971